

Авдеев О.Р.,
к.ю.н., заступник начальника управління
державного архітектурно-будівельного
контролю Одеської міської ради
(м. Одеса, Україна)

УДК 342.951:351.713

ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ДОХОДІВ І ЗБОРІВ З ПРАВООХОРОННИМИ ТА КОНТРОЛЮЮЧИМИ ОРГАНАМИ У ПРОТИДІЇ КОНТРАБАНДИ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН ТА ФАЛЬСИФІКОВАНИХ ЛІКІВ

У статті розкривається сучасний організаційно-правовий механізм взаємодії органів доходів і зборів України з правоохоронними та контролюючими органами у протидії контрабанді наркотичних засобів, психотропних речовин та фальсифікованих лікарських засобів. Автор виокремлює національний та міжнародний рівні досліджуваної взаємодії, а також пропонує окремі зміни та доповнення до діючого законодавства України з метою удосконалення правового забезпечення її здійснення.

Ключові слова: контрабанда, наркотичні засоби, психотропні речовини, фальсифіковані лікарські засоби, протидія контрабанді.

Авдеев А.Р. Взаимодействие органов доходов и сборов с правоохранительными и контролирующими органами в противодействии контрабанде наркотических средств, психотропных веществ и фальсифицированных лекарств. – Статья.

В статье раскрывается современный организационно-правовой механизм взаимодействия органов доходов и сборов Украины с правоохранительными и контролирующими органами в противодействии контрабанде наркотических средств, психотропных веществ и фальсифицированных лекарственных средств. Автор выделяет национальный и международный уровни исследуемого взаимодействия, а также предлагает некоторые изменения и дополнения в действующее законодательство Украины с целью усовершенствования правового обеспечения ее осуществления.

Ключевые слова: контрабанда, наркотические средства, психотропные вещества, фальсифицированные лекарственные средства, противодействие контрабанде.

Avdeev A.R. Interaction of Income and Charges with Law Enforcement and Regulatory Agencies in Combating Smuggling of Narcotic Drugs, Psychotropic Substances and Counterfeit Medicines. – Article.

The article deals with modern organizational and legal mechanism of interaction of income and charges of Ukraine with law enforcement and regulatory agencies in combating smuggling of narcotic drugs, psychotropic substances and counterfeit medicines. The author highlights the national and international levels of the investigated interaction, as well as offering some of the changes and additions to the current legislation of Ukraine with the purpose of improvement of legal support for its implementation.

Keywords: smuggling, narcotics, psychotropic substances, counterfeit drugs, combating smuggling.

Проблема незаконного обігу, у т.ч. контрабанди, наркотичних засобів, психотропних речовин та фальсифікованих лікарських засобів (далі – ФЛЗ) на сучасному етапі набула глобального характеру та гостро стоїть практично перед усіма державами, не маючи територіальних, національних, релігійних та класових кордонів. За приблизними підрахунками, на сьогоднішній день у світі нараховується більше 200 млн осіб, що вживають наркотики різних видів. У тому числі приблизно 140 млн осіб курять марихуану, кокаїн уживають 13 млн, героїн – 8 млн і 30 млн зловживають стимуляторами амфетамінного ряду [1, с. 141]. А кількість споживачів ФЛЗ на сьогоднішній день встановити неможливо через високу латентність.

Сучасна контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин та ФЛЗ характеризується високим ступенем організованості, технічною оснащеністю та міжнародними зв'язками. Тому боротьба із цими злочинами не може бути ефективною без тісного міжнародного співробітництва, взаємодії та координації роботи митних (в Україні – органів доходів і зборів) та правоохоронних органів.

Як справедливо зазначає Д.В. Приймаченко, реалізація завдань, покладених на органи доходів і зборів, неможлива без співпраці та взаємодії з цілим рядом державних інституцій, а питання організації інформування у процесі здійснення митних процедур та підвищення його ефективності належить до пріоритетних [2, с. 25, 26].

Діючим Митним кодексом України [3] (далі – МК України) передбачено, що взаємодія органів доходів і зборів з правоохоронними та контролюючими органами у сфері протидії контрабанді, зокрема наркотичних засобів, психотропних речовин та ФЛЗ, відбувається на двох рівнях: національному та міжнародному.

Першому рівневі взаємодії присвячено ст. 558 МК України, якою, передбачено, що органи доходів і зборів при виконанні покладених на них завдань взаємодіють з правоохоронними органами у порядку, встановленому законодавством. Правоохоронні органи повідомляють органи доходів і зборів про виявлені ними порушення митних правил або контрабанду. Правоохоронні органи зобов'язані письмово повідомляти органи доходів і зборів про наявність оперативної інформації щодо можливих випадків переміщення товарів з порушенням норм законодавства України.

У ст. 319 «Взаємодія органів доходів і зборів з державними органами, що здійснюють контроль під час переміщення товарів через митний кордон України» МК України зазначається, що товари, які переміщуються через митний кордон України, крім митного контролю, можуть підлягати державному санітарно-епідеміологічному, ветеринарно-санітарному, фітосанітарному, екологічному та радіологічному контролю. У пунктах пропуску через державний кордон України зазначені види державного контролю (крім радіологічного) здійснюються органами доходів і зборів у формі попереднього документального контролю на підставі інформації, отриманої від державних органів, уповноважених на здійснення цих видів контролю, з використанням засобів інформаційних технологій. Органи доходів і зборів взаємодіють із цими контролюючими державними органами, координують роботу зі здійснення контролю у пунктах пропуску через державний кордон і в зонах митного контролю на митній території України у порядку, встановленому МК України та іншими законами.

У разі виявлення пошкодження упаковки або явних ознак псування товарів, або закінчення строку придатності товарів, або відсутності хоча б одного документа чи відомостей, необхідних для здійснення попереднього документального контролю, або невідповідності умов переміщення встановленим законодавством вимогам, або наявності інформації державного органу про заборону переміщення цих товарів через державний кордон України органи доходів і зборів приймають рішення щодо припинення попереднього документального контролю та залучення посадових осіб відповідних державних органів для проведення зазначених видів контролю, які для їх здійснення прибувають у пункт пропуску через державний кордон України.

Ці види контролю здійснюються: 1) у пунктах пропуску через державний кордон України – стосовно встановлених законодавством України заборон щодо переміщення окремих товарів через митний кордон України; 2) при поміщенні в митний режим – стосовно встановлених законодавством України обмежень щодо переміщення окремих товарів через митний кордон України.

Вони здійснюються з використанням засобів інформаційних технологій, у т.ч. електронної бази даних щодо товарів, переміщення яких контролюється іншими державними органами у частині дотримання заборон щодо переміщення цих товарів через митний кордон України. Державні органи, що здійснюють зазначені види контролю, зобов'язані надавати органам доходів і зборів для здійснення такого контролю необхідну інформацію в електронному вигляді. Органи доходів і зборів інформують відповідні державні органи України про результати митного контролю та митного оформлення товарів, підконтрольних цим органам, у т.ч. засобами електронного зв'язку. Митний контроль та митне оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон України, завершуються тільки після проведення встановлених законами України для кожного товару зазначених видів контролю.

Таким чином, ст. 319 МК України присвячена регламентації взаємодії органів доходів і зборів із контролюючими органами у здійсненні 5 видів контролю, при цьому, на наш погляд, до видів контролю можна було б додати і контроль за переміщенням наркотичних засобів, психотропних речовин (їх аналогів і прекурсорів) та лікарських засобів (далі – ЛЗ), оскільки для їх переміщення необхідним є отримання спеціальних дозвільних документів, які видаються контролюючими органами. Такі зміни цілком відповідали б новаціям у діючому законодавстві України щодо контролю якості ЛЗ та протидії обігу ФЛЗ, а також додатково регламентували порядок переміщення наркотичних засобів, психотропних речовин (їх аналогів і прекурсорів) через митний кордон України.

Розглянутими статтями МК України регламентовано загальні засади співпраці органів доходів і зборів з правоохоронними та контролюючими органами, зокрема, у протидії контрабанді наркотичних засобів, психотропних речовин та ФЛЗ. Необхідно зазначити, що відповідні норми містилися і МК України 1991 р. [4] (ст.ст. 17, 18), і МК України 2002 р. [5] (ст. ст. 26, 27, 39).

Одним із перших нормативно-правових актів, що визначив основні принципи, форми і напрями взаємодії органів доходів і зборів (митних) з іншими державними органами, була Інструкція про взаємодію правоохоронних та інших державних органів України у боротьбі із злочинністю, затверджена спільним наказом від 10.08.1994 р. № 4348/138/151/11-2-2870/172/148-407/2-90-442 [6], що втратила чинність у 2014 р. Нової аналогічної інструкції прийнято не було, при цьому зберігає дію Інструкція про взаємодію правоохоронних органів у сфері боротьби з організованою злочинністю, затверджена спільним наказом МВС України та СБУ від 10.06.2011 р. № 317/235 [7], проте її норми не стосуються взаємодії органів внутрішніх справ та безпеки з органами доходів і зборів України.

Теоретичне обґрунтування необхідності розробки правових норм щодо взаємодії правоохоронних органів між собою чи з іншими суб'єктами правоохорони та контролю в теоретичному

плані належить до першої половини 70-х рр. ХХ ст., коли цьому аспекту боротьби зі злочинністю присвячуються праці Є.В. Додіна, А.А. Аксьонова, Д.В. Гребельського, В.В. Дедюхіна, Ф.Г. Канцаріна, А.Д. Поліщука, В.М. Селіванова та О.Х. Юлдашева, якими було досліджено різноманітні аспекти взаємодії правоохоронних та інших державних органів у сфері боротьби зі злочинністю, в основу їх досліджень здебільшого покладалося поняття взаємодії, розроблене військовою наукою, якою передбачалося, що взаємодією є узгодження (координація) за метою, місцем та часом бойових дій. Однак деякі автори в основу підходу до цього поняття спиралися на філософські точки зору: взаємодія трактувалася як динамічний зв'язок, у процесі якого відбувається зміна однієї або всіх сторін, що взаємодіють. Вона проявляє предмет, дає змогу пізнати його [8, с. 81]. Взаємодія визначалася також як одна із форм впливу для досягнення конкретної мети [9, с. 12] або спільна погоджена діяльність щодо мети, місця і часу скоєння злочину [10, с. 13]. Із точки зору психології, це процес безпосереднього або опосередкованого впливу об'єктів (суб'єктів) один на одного, який породжує їх взаємну зумовленість та зв'язок. Взаємодія є таким станом зв'язків між суб'єктами, який характеризується їх безперервною дією і взаємовпливом один на одного [11, с. 54].

Дослідження пізніших теоретичних розвідок у царині визначення поняття «взаємодія», представлених працями В.С. Овчинського, В.Є. Емінова, М.П. Яблокова, О.М. Бандурки, О.П. Снігірьова, Г.А. Матусовського та ін., дозволило дійти висновку, що взаємодія – це спільна налагоджена діяльність двох та більше органів або служб, що раціонально поєднує процесуальні та оперативно-розшукові дії, здійснювані кожним із них у межах наданих їм законодавством повноважень [12, с. 110]. При цьому до теперішнього часу в юридичній науці спостерігається певна неоднозначність у тлумаченні терміна «взаємодія», але різноманіття підходів не виходить за рамки двох основних інтерпретацій: широкого та вузького [13, с. 5].

У широкому розумінні взаємодією є такий стан зв'язків між суб'єктами, який характеризується їх безперервною дією і взаємовпливом один на одного. На нашу думку, взаємодія – явище не суб'єктивного порядку, воно впливає не тільки з бажання взаємодіючих сторін, але є об'єктивно необхідним, без нього не можуть і не повинні вирішуватися питання їх повсякденної діяльності. Взаємодія у вузькому розумінні – це спільна або узгоджена у просторі та часі діяльність двох і більшого числа суб'єктів з досягнення однієї мети або декількох загальних цілей. Це визначення відображає домінуючий в юридичній літературі підхід до розкриття суті взаємодії (як співпраці) державних органів [14, с. 518].

Виходячи із цього, органи доходів і зборів та правоохоронні і контролюючі органи при виконанні спільних завдань щодо протидії контрабанді, зокрема, наркотичних засобів, психотропних речовин та ФЛЗ, функціонують у рамках комплексної діяльності їх підрозділів у безпосередньому та опосередкованому взаємозв'язку і взаємодоповнюваності, тобто у взаємодії. Взаємодія органів доходів і зборів – це їх функціональне співробітництво, спільна діяльність та (або) інформаційний обмін з іншими державними органами з різних напрямів митної діяльності з метою ефективного виконання покладених на них завдань та функцій [15, с. 339].

Особливостями реалізації органами доходів і зборів повноважень на виявлення контрабандних переміщень наркотичних засобів, психотропних речовин та ФЛЗ, проведення особливих заходів з протидії контрабанді – контрольованих поставок та переміщення під негласним контролем і взаємодії з правоохоронними та контролюючими органами є: 1) специфічна сфера державного управління, яка належить до повноважень органів доходів і зборів та стосується порядку переміщення предметів через митний кордон; 2) спеціальні методи діяльності органів доходів і зборів з виконання основних функцій митного контролю, у ході здійснення яких є можливим виявлення ознак злочинів працівниками митниць; 3) виняткові умови виявлення

ознак злочину, що скоюються, як правило, в зонах митного контролю, розташованих у пунктах пропуску на державному кордоні [14, с. 523-524].

Причому зміст такої взаємодії є дуже специфічним і визначається необхідністю: 1) зіставлення інформації про злочинців за місцем їх постійного мешкання або тимчасового перебування; 2) зіставлення інформації про контрабанду, що скоюється в різних регіонах ймовірно одними і тими ж суб'єктами злочинної діяльності; 3) взаємодопомоги сил оперативного складу для проведення слідчих дій за дорученнями слідчих з інших регіонів [16, с. 115-116].

Необхідно відмітити точку зору Л.І. Аркуші, яка виокремлює такі види взаємодії між правоохоронними та контролюючими органами: внутрішньосистемну (в системі одного органу) та міжсистемну (між різними органами) [17, с. 110].

Внутрішньосистемною взаємодією у досліджуваному аспекті є взаємопов'язана діяльність у системі органів доходів і зборів, а міжсистемною – взаємодія між органами доходів і зборів та правоохоронними і контролюючими органами. Але необхідно враховувати, що в деяких випадках співпраці, обидва види взаємодії можуть органічно поєднуватися в одну – загальносистемну – взаємодію. До такого виду взаємодії можна віднести нормотворчу діяльність з підготовки та прийняття спільних наказів та інструкцій, зокрема щодо розробки та затвердження Інструкції про порядок проведення контрольованої поставки, контрольованої та оперативної закупки товарів, предметів, речей, послуг, документів, засобів та речовин, у т.ч. заборонених для обігу, у фізичних та юридичних осіб незалежно від форм власності, затверджена наказом МВС, СБУ та Міністерства доходів і зборів України, зареєстрованої у Мін'юсті України №1776/24308 від 17.10.2013 р.

Результатом такої взаємодії може бути також побудована на основі цієї інструкції, майбутня інструкція про переміщення товарів під негласним контролем. До кола таких актів належить і Порядок ведення та використання міжвідомчої бази даних

zareestrovanih v Ukraїni L3, zatverdzhenoho nakazom MO3 Ukraїni ta Mınfınu Ukraїni vıd 19.12.2011 r. № 925/1661, i Porjadok obmınu vıdkritoju statıstıčnoju ta analıtıčnoju ınfornaıcıju mızh Derzhavnoju mıtnoju sluzhboju Ukraїni ta Admınıstracıєю Derzhavnoї prıkorдонної sluzhbi Ukraїni z pitanyh protıdії nezakonnomu peremıshennju narкотıчних zasobів, psıхотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, зброї, боеприпасів та вибухових речовин через державний кордон Ukraїni, zatverdzhений nakazom Derzhavnoї mıtної sluzhbi Ukraїni, Admınıstracії Derzhprıkorдонsluzhbi Ukraїni 13.12.2010 r. № 1466/958 [18], й Інструкції про взаємодію посадових осіб митних органів, що здійснюють митні процедури з товарами (вантажами), переміщуваними залізничними вантажними поїздами, і працівників залізниць Ukraїni [19] та про взаємодію посадових осіб митних органів, що здійснюють митні процедури з багажем і вантажобагажем, переміщуваними в багажних вагонах, і працівників залізниць Ukraїni, затверджені nakazom Derzhavnoї mıtної sluzhbi Ukraїni, Mınıстерства транспорту та зв'язку Ukraїni vıd 18.09.2008 r. № 1019/1143 [20].

Виходячи з обсягу, важливості питань та тяжкості злочину, передбаченого ст. 305 Кримінального кодексу Ukraїni (далі – КК Ukraїni), теоретичні основи взаємодії і координації органів доходів і зборів та правоохоронних і контролюючих органів у протидії контрабанді наркотичних засобів, психотропних речовин та ФЛЗ має будуватися на таких основних засадах: 1) законність; 2) діяльність суб'єктів у межах повноважень, наданих йому чинним законодавством; 3) відносна самостійність; 4) узгодженість дій; 5) достатній доступ до інформації; 6) обмеженість взаємодії її метою; 7) можливість реалізації результатів взаємодії [14, с. 524].

О.Ф. Долженков вважає, що такій взаємодії властиві наступні ознаки: 1) сумісні дії або діяльність двох та більше суб'єктів; 2) ґрунтування на законі; 3) спрямованість на боротьбу зі злочинністю та вирішення завдань забезпечення виконання покарань і ресоціалізації злочинців; 4) узгодженість дій

правоохоронних органів за метою, часом, місцем здійснення; 5) забезпечення комплексного використання сил, засобів і методів з найменшими витратами; 6) спеціальні суб'єкти взаємодії [21, с. 149].

Можна також виокремити рівні взаємодії органів доходів і зборів з правоохоронними та контролюючими органами: 1) державний; 2) обласний; 3) районний [22, с. 156].

Під формами взаємодії розуміються засновані на законодавчих та відомчих нормативних актах способи процесуального та непроцесуального співробітництва, які забезпечують доцільне поєднання та узгоджений характер використання сил, методів та засобів суб'єктів взаємодії з метою швидкого і повного розкриття злочинів, викриття винних та притягнення їх до відповідальності [23, с. 162].

Основними формами взаємодії у досліджуваній сфері є: 1) аналіз актуальних проблем правоохоронної діяльності; 2) прийняття погоджених рішень щодо реалізації державних програм боротьби з порушеннями порядку переміщення наркотичних засобів, психотропних речовин та ЛЗ; 3) виконання вимог законодавства з питань боротьби з контрабандою наркотичних засобів, психотропних речовин та ФЛЗ; 4) опрацювання та реалізація спільних планів, програм боротьби митною злочинністю; 5) видання спільних відомчих нормативних актів щодо порядку взаємодії; 6) створення спільних робочих груп представників органів доходів і зборів та правоохоронних і контролюючих органів; 7) опрацювання, вивчення та подання погоджених пропозицій з питань профілактики контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин та ФЛЗ; 8) спільне вивчення умов та причин, що сприяють вчиненню контрабанди; 10) своєчасне інформування органами доходів і зборів та правоохоронними і контролюючими органами одним одного про підготовку чи скоєння контрабанди; 11) створення спільних банків даних про осіб, причетних до контрабанди [24, с. 371]; 12) опрацювання інформації про регіони виробництва та шляхи поширення наркотичних засобів, психотропних речовин та ФЛЗ з

виробленням рекомендацій щодо виявлення їх прямих або транзитних контрабандних переміщень.

На думку І.Ю. Потлова, до форм взаємодії органів доходів і зборів та правоохоронних органів у боротьбі з контрабандою такрж належать: 1) спільний аналіз даних, які є підставою для порушення кримінальної справи; 2) спільне планування заходів на різних етапах розслідування; 3) взаємний обмін інформацією під час розслідування; 4) організація спільного проведення слідчих дій; 5) створення слідчо-оперативних груп для розкриття злочинів по гарячих слідах; 6) проведення спільних тактичних операцій. Грунтуючись на результатах аналізу матеріалів практики, автор розподіляє процес взаємодії органів доходів і зборів та правоохоронних органів на етапи: 1) спільний аналіз даних; 2) спільне планування заходів на різних етапах розкриття; 3) взаємний обмін інформацією під час розслідування; 4) створення слідчо-оперативних груп для розкриття правопорушення по гарячих слідах [25, с. 15].

З метою підвищення рівня співпраці у напрямі протидії контрабанді наркотичних засобів та психотропних речовин на теперішній час діє Порядок обміну відкритою статистичною та аналітичною інформацією між Державною митною службою України та Адміністрацією Держприкордонслужби України з питань протидії незаконному переміщенню наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, зброї, боєприпасів та вибухових речовин через державний кордон України, затверджений наказом Державної митної служби України, Адміністрації Держприкордонслужби України 13.12.2010 р. № 1466/958.

Відповідно до цього Порядку, обмін інформацією здійснюється на міжвідомчому рівні через віртуальний контактний аналітичний центр (далі – аналітичний центр). Основними формами діяльності аналітичного центру є: 1) щомісячний обмін відкритою статистичною інформацією; 2) проведення спільних аналітичних досліджень.

Сторони здійснюють обмін статистичною та аналітичною інформацією, збирання якої належить їх до компетенції, а саме: 1) про кількість виявлених під час незаконного переміщення через державний кордон наркотичних засобів та психотропних речовин; 2) іншою інформацією, якщо це становитиме спільний інтерес Сторін та сприятиме підвищенню ефективності протидії незаконному переміщенню через державний кордон наркотичних засобів та психотропних речовин.

Обмін інформацією та взаємодія органів доходів і зборів та МОЗ України щодо переміщення ЛЗ здійснюється відповідно до Порядку ведення та використання міжвідомчої бази даних зареєстрованих в Україні ЛЗ, затвердженого наказом МОЗ України та Мінфіну України від 19.12.2011 р. № 925/1661. Відповідно до цього Порядку, база даних розміщується в Єдиній автоматизованій інформаційній системі ДФС України та містить торговельну назву ЛЗ, форму випуску (лікарська форма), міжнародну непатентовану назву ЛЗ, найменування виробника, країни виробника, реєстраційний номер, дату реєстрації ЛЗ, дати закінчення терміну реєстрації ЛЗ, номери та дати наказу. Зміни щодо формату, термінів та процедури передачі інформації, які передбачається внести до Базу даних, обов'язково погоджуються із МОЗ та Мінфіном України. Погодженню підлягає кожна конкретна зміна, у тому числі за умови одночасного внесення змін. Для погодження змін сторона, що їх ініціювала, письмово повідомляє іншу сторону з викладенням необхідності внесення та передбачуваності результату впливу змін на процес використання бази даних. Розгляд матеріалів щодо внесення змін до Базу даних, поданих для погодження, здійснюється протягом 15 днів з дати їх отримання (реєстрації).

У сфері проведення контрольованих поставок взаємодія відбувається на підставі Інструкції про порядок проведення контрольованої поставки, контрольованої та оперативної закупки товарів, предметів, речей, послуг, документів, засобів та речовин, у т.ч. заборонених для обігу, у фізичних та юридичних осіб незалежно від форм власності, затверджена наказом МВС, СБУ

та Міністерства доходів і зборів України, зареєстрованої в Мін'юсті України за №1776/24308 від 17.10.2013 р. Проте через обмеженість доступу до тексту цієї Інструкції, визначити форми, рівні та механізм взаємодії органів доходів і зборів з МВС України та СБУ неможливо.

Другий рівень взаємодії – міжнародний – регламентовано у ст. 567 МК України, якою передбачається, що взаємодія органів доходів і зборів України з митними та іншими уповноваженими органами іноземних держав, а також з міжнародними організаціями з питань боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил здійснюється у порядку, передбаченому міжнародними договорами України, укладеними відповідно до закону.

За роки незалежності Україною було укладено більше ніж 200 міжнародних двосторонніх і багатосторонніх угод, серед яких 6 конвенцій, 15 меморандумів, 84 протоколи та близько 100 угод із питань співробітництва з різних питань протидії вчиненню порушень митних правил та контрабанді [14, с. 523], у т.ч. наркотичних засобів, психотропних речовин та ФЛЗ.

Міжнародне митне співробітництво на теперішній час є одним із ключових факторів, що впливає на міжнародну торгівлю товарами та розвиток міжнародного транспорту [26, с. 4]. Необхідно зазначити, що аналіз назв та змісту міжнародних угод, якими визначається процес взаємодії, свідчить, що цей термін використовується переважно для позначення відносин стосовно процедур митного оформлення транзитних вантажів і багажу, зіставлення даних митної статистики, контролю митної вартості товарів тощо. А для найменування міждержавних відносин стосовно питань, пов'язаних з протидією контрабанді здебільшого використовуються терміни «адміністративна допомога», «адміністративна взаємодопомога», «взаємна адміністративна допомога», «взаємодопомога» [27, с. 92]. Близькими за змістовним навантаженням до терміна «взаємодія» є терміни «співпраця», «співробітництво», «координація».

Це не є випадковим, адже взаємодія відбувається у межах здійснення адміністративної діяльності у сфері державної митної справи, під якою Д.П. Калайнов розуміє підзаконну, цілеспрямовану, державно-владну, нормотворчу та виконавчо-розпорядчу, професійну, засвідчувально-пошукову та публічну діяльність суб'єктів реалізації державної митної справи [28, с. 32]. На користь цього твердження свідчить також те, що основою міжнародного співробітництва з питань протидії контрабанді є Конвенція Найробі [29], до якої Україна приєдналася відповідно до Указу Президента України від 23.05.2000 р. № 699/2000 [30]. Додаток X до цієї Конвенції присвячено наданню допомоги у боротьбі з контрабандою наркотичних засобів та психотропних речовин, положення якого у разі необхідності та у відповідності до компетенції митних адміністрацій, застосовуються і стосовно фінансових операцій, пов'язаних із контрабандою цих речовин. Спеціальних норм, присвячених співробітництву з метою протидії контрабанді ФЛЗ Конвенція Найробі не містить, проте Додаток IX стосується взаємодії митних адміністрацій сторін у протидії контрабанді без виокремлення її окремих предметів, тому можливим є поширення дії його норм на співробітництво у сфері протидії контрабанді ФЛЗ.

Міжнародне співробітництво ДФС України з митними службами держав-учасниць ГУАМ [31] відбувається як на двосторонньому, так і на багатосторонньому рівнях та розвивається у напрямі створення зони вільної торгівлі ГУАМ. В Україні діє Міжвідомча група України у Віртуальному Центрі ГУАМ по боротьбі з тероризмом, організованою злочинністю, розповсюдженням наркотиків та іншими небезпечними видами злочинів, Положення про неї затверджено Указом Президента України від 18.05.2006 р. № 413/2006 [32] та одним з основних завдань Міжвідомчої групи визнано координацію та узгодження заходів щодо удосконалення технічного оснащення та інформаційних технологій, які використовуються відповідними державними органами України для боротьби з організованою злочинністю, розповсюдженням наркотиків та іншими

небезпечними видами злочинів; сприяння поліпшенню співробітництва між правоохоронними органами України в зазначеній сфері.

Спеціально призначеною для поглиблення взаємодії між митними службами держав та підвищення ефективності надання взаємної адміністративної допомоги є прийнята у 2003 р. Міжнародна конвенція про адміністративну взаємодопомогу у сфері митних відносин [33]. Нормами цієї угоди, яка ще не набула чинності [34, с. 59], передбачається, зокрема, можливість проведення: контрольованих поставок заборонених або підозрілих товарів (ст. 12), транскордонного нагляду за особами, стосовно яких є достатні підстави вважати, що вони залучалися до вчинення митного правопорушення (ст. 21), секретних розслідувань з метою встановлення або з'ясування обставин митного правопорушення (ст. 22).

7 жовтня 2005 р. було підписано Меморандум про взаєморозуміння між урядами України, Молдови та Європейською Комісією щодо Місії Європейської Комісії з надання допомоги в питаннях кордону в Україні та Республіці Молдова (EUBAM) [35]. У 2005 р. Місія EUBAM, як консультативний та технічний орган, офіційно розпочала свою діяльність в Україні та Молдові. У рамках співпраці Місії EUBAM з прикордонними та митними службами України та Молдови проводяться спільні операції, спрямовані на протидію нелегальній міграції, торгівлі людьми, незаконному переміщенню товарів, транспортних засобів, наркотичних засобів та психотропних речовин через українсько-молдовський кордон. До цих операцій залучаються інші міжнародні партнери (Інтерпол, Європол, Фронтекс, ВМО), а також профільні відомства держав-членів ЄС (зокрема Австрії, Великої Британії, ФРН, Польщі, Румунії) [36].

Принцип взаємодії є одним із пріоритетних у співпраці щодо запобігання контрабанді наркотичних засобів, психотропних речовин та ФЛЗ, оскільки особливістю злочинів, передбачених ст. 305 КК України, є те, що вони зачіпають інтереси декількох держав, мають широке географічне розгалуження, до їх вчинення

залучається численні злочинні угруповання з різною національною приналежністю.

Невипадково Концепцією реалізації державної політики у сфері протидії поширенню наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів на 2011–2015 роки [37] передбачено, що підвищення рівня ефективності боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів та психотропних речовин, їх виробництвом, розповсюдженням, а також незаконним ввезенням на територію України та транзитом її територією можливо досягти шляхом: 1) використання існуючих інструментів та механізмів співробітництва між правоохоронними органами України та інших держав, агентствами та інституціями ЄС, іншими міжнародними організаціями на стратегічному та оперативному рівні; 2) активізації співробітництва між митними та правоохоронними органами в боротьбі з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів, зокрема, у рамках регіонального або тематичного співробітництва.

Передбачається, що реалізація зазначених заходів дасть змогу: 1) забезпечити протидію організованим угрупованням, що здійснюють незаконне переміщення наркотичних засобів та психотропних речовин через територію України, дотримання законодавства щодо контролю за виробництвом, виготовленням, придбанням, зберіганням, відпуском, обліком, перевезенням, пересиланням лікарських засобів, зловживання якими може викликати наркотичну залежність; 2) підвищити ефективність заходів, які здійснюються правоохоронними органами, задіяними в боротьбі з незаконним обігом наркотичних засобів, з метою зменшення нелегального постачання на територію України таких засобів, речовин та прекурсорів; 3) активізувати міжнародне співробітництво, співробітництво між державними органами, неурядовими організаціями та громадськістю.

Найбільш результативно у протидії контрабанді наркотичних засобів, психотропних речовин та ФЛЗ органи доходів і зборів та правоохоронні органи України, а також зарубіжних держав використовують можливості українського бюро Інтерпол. З 1997

р. в Україні діє Інструкція про порядок використання правоохоронними органами можливостей НЦБ Інтерполу в Україні у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів, затверджена наказом МВС України, Генпрокуратури України, СБУ, Держкомкордону України, Державної митної служби України, Державної податкової адміністрації України від 09.01.1997 р. № 3/1/2/5/2/2. Пунктом 2.5 Інструкції передбачено порядок та особливості співробітництва з правоохоронними органами зарубіжних держав у сфері боротьби з незаконним обігом наркотиків. Інструкцією передбачено окремі порядки та особливості співробітництва у різних сферах, проте сфера боротьби з виробленням та поширенням ФЛЗ, у т. ч. контрабандними шляхами, Інструкцією не передбачена. Це обумовлює необхідність внесення до Інструкції відповідних змін, особливо зважаючи на запровадження та наступне підсилення кримінальної відповідальності за обіг ФЛЗ та їх контрабанду. Ці зміни можуть бути представлені у вигляді нового пункту 2.9 Інструкції такого змісту:

«2.9. У сфері боротьби із злочинами, пов'язаними з фальсифікацією лікарських засобів

2.9.1. Під час розкриття злочинів, пов'язаних з фальсифікацією лікарських засобів, правоохоронні органи каналами Інтерполу можуть перевірити їх автентичність, а також можливе розповсюдження цих лікарських засобів злочинцями на території інших країн.

2.9.2. Для проведення такої перевірки до НЦБ надсилається запит, в якому зазначаються:

а) номер кримінальної, оперативно-розшукової справи, матеріалу перевірки, дата їх порушення та орган, який здійснює провадження;

б) обставини виявлення чи вилучення фальсифікованих лікарських засобів і обґрунтування необхідності звернення до НЦБ;

в) вид документа (паспорт, посвідчення водія, довідка, свідоцтво, диплом тощо);

г) в якій країні вироблено або територією якої здійснено переміщення фальсифікованих лікарських засобів;

д) анкетні дані особи, в якій вилучено фальсифіковані лікарські засоби.

2.9.3. До запиту в НЦБ додається екземпляр фальсифікованого лікарського засобу, який перевіряється».

Зазначені в Інструкції сфери співробітництва збігаються зі сферами діяльності Інтерполу [38], проте зважаючи на набуття чинності Конвенцією «MEDICRIME» та значною загрозою, яку становлять ФЛЗ для здоров'я людей у всьому світі, зміни у сфері діяльності мають стосуватися, як здається, також і діяльності Інтерполу та Європолу.

28 січня 2011 р. наказом Міністра внутрішніх справ України у структурі Робочого апарату Укрбюро Інтерполу створено відділ взаємодії з Європоллом, на який покладено функції Національного контактного пункту щодо взаємодії з Європейським поліцейським офісом. До функцій відділу належить організація та координація співробітництва компетентних органів України (МВС, СБУ, органів доходів і зборів та ін.) з Європоллом, а також напрацювання заходів, спрямованих на удосконалення механізму такої взаємодії [39].

Нормативно-правовим підґрунтям взаємодії з Європоллом є Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про стратегічне співробітництво, 2009 [40], яку ратифіковано Законом України від 05.10.2010 р. [41]. Угодою 2009 р. передбачено посилення співробітництва, зокрема шляхом обміну стратегічною і технічною інформацією, у т.ч. і секретною, держав-членів ЄС, які діють через Європол, з Україною в запобіганні серйозним формам міжнародної злочинності, їхньому виявленні, припиненні та розслідуванні у сферах, що визначені мандатом Європолу (зокрема нелегальна торгівля наркотичними засобами).

Однією з форм взаємодії органів доходів і зборів з митними та правоохоронними органами іноземних держав є здійснення спільних міжнародних, міжвідомчих оперативно-профілактичних і спеціальних операцій, зокрема міжнародних контрольованих

поставок. Якщо внутрішні контрольовані поставки, докладно розглянуті вище, здійснюються в межах території однієї держави, то зовнішні передбачають контрольоване переміщення вантажу з наркотичними засобами та психотропними речовинами з перетином державного кордону, за межами якої контроль за транспортуванням вантажу здійснюється спільно із зарубіжними митними правоохоронними органами.

Міжнародні контрольовані поставки наркотичних засобів та психотропних речовин проводяться за чіткої взаємодії органів доходів і зборів, прикордонних органів та СБУ – з боку України та іноземних митних та правоохоронних органів. Це пов'язано з тим, що найважливішими елементами підготовки цього заходу є уточнення основ його правової регламентації у країні призначення або транзиту, встановлення у максимально стислі терміни прямих контактів з відповідними зацікавленими підрозділами іноземних держав, залучення до участі в операції представників інших державних органів і відомств, а також необхідність координації їх дій тощо.

Серед міжнародних контрольованих поставок можна виокремити транзитні контрольовані поставки, особливістю яких є здійснення переміщення вантажу територією декількох держав і необхідність участі та тісної взаємодії правоохоронних органів цих країн [42, с. 30]. Транзитні контрольовані поставки можуть проводитися на підставі запитів правоохоронних органів інших держав, а також за ініціативи правоохоронних органів України, у випадках виявлення ними наркотичних засобів, психотропних речовин та ФЛЗ у транзитних міжнародних вантажах. Після відбуття транспортного засобу з пункту транзиту необхідно одразу увійти в контакт з партнерами, що беруть участь у заході, надати їм необхідну інформацію про контрабандистів, розрахунковий час їх прибуття до країни призначення, характерні особливості багажу, його місце розташування, спосіб укриття. Ці особливості мають бути враховані і при плануванні заходів, які вживаються стосовно авіапасажирів, що транспортують наркотичні засоби, психотропні речовини та ФЛЗ при собі [43, с. 23-24].

Використання методу контрольованої поставки є специфічною формою протидії контрабанді наркотичних засобів та психотропних речовин, як це зазначається у ст. 456 МК України, а за нашим переконанням – і ФЛЗ, яка проводиться з метою припинення міжнародного незаконного обігу зазначених засобів, речовин та препаратів і виявлення осіб, які беруть участь у ньому, та арешті не тільки вуличних торговців, але і ключових фігур у сфері наркобізнесу, каналів та маршрутів транспортування, способів їх маскування. У кожному такому випадку органи доходів і зборів України діють за домовленістю з митними та іншими відповідними органами іноземних держав або на підставі міжнародних договорів України [44, с. 209]. Одним із прикладів тісного міжнародного співробітництва і взаємодії з припинення каналів контрабанди наркотичних засобів є міжнародна операція «ТРАК-СТОП», що здійснювалася органами доходів і зборів України у взаємодії з митними та поліцейськими службами ЄС [45, с. 225].

Для координації на міжнародному рівні зусиль у сфері боротьби з поширенням ФЛЗ у ЄС запропоновано систему взаємодії між зацікавленими структурами. Основу її становлять т.зв. «єдині точки контактів» – ЄТК. На рівні країн ЄТК створюються в регуляторних органах з ЛЗ (національні ЄТК), в митній службі, в органах поліції і в судовій системі. Зацікавлені учасники фармацевтичного ринку, що знаходяться у приватному секторі, призначають т.зв. «відповідальних осіб», через яких підтримують контакти з іншими компонентами системи [46, с. 17-18].

На жаль, міжнародне співробітництво або взаємодія митних і правоохоронних органів на практиці виявляє себе досить слабо, оскільки інформація щодо боротьби зі злочинністю, як правило, приховується від представників правоохоронних структур іноземних держав. Значна частина інформації передається з урахуванням взаємної довіри між керівниками правоохоронних органів суміжних країн. Однак організація боротьби з контрабандою наркотичних засобів, психотропних речовин та

ФЛЗ не повинна ґрунтуватися тільки на робочих контактах керівників відповідних органів. Має бути створено ефективно функціонуючу міжнародну інформаційно-пошукову систему, яка дозволить координувати дії міжнародних міжвідомчих структур із розшуку і затримки контрабандистів [47, с. 209].

Міждержавне співробітництво митних та інших правоохоронних органів у сфері запобігання контрабанді зазначених речовин та препаратів має полягати в таких діях: 1) спільна підготовка кадрів і підвищення їх кваліфікації; 2) проведення нарад і семінарів з метою обміну досвідом роботи; 3) здійснення спільних наукових досліджень для розробки заходів боротьби з контрабандою цих речовин та препаратів; 4) створення спільних груп для боротьби з їх контрабандою; 5) обмін досвідом використання технічних засобів контролю, спеціально тренуваних собак [48, с. 394].

Протидія контрабанді вимагає насамперед кардинального удосконалення системи координації діяльності усіх силових структур, зокрема СБУ, органів внутрішніх справ, Держприкордонслужби, органів доходів і зборів. Основне в системі координації – це систематизація, централізація гласної і негласної інформації щодо виявлених процесів у злочинному світі. Єдиної системи оперативно-розшукової інформації щодо організованої, у т.ч. транснаціональної, злочинності в Україні поки ще не створено. Відсутній єдиний підхід до створення інформаційних систем оперативно-розшукового призначення навіть у рамках одного відомства. У результаті різні оперативні підрозділи створюють і використовують замкнені банки і бази даних. З урахуванням цього потрібно, у першу чергу, вжити конкретних і за можливістю вичерпних заходів щодо забезпечення централізованого накопичення, систематизації і своєчасного використання оперативно-розшукової, а також іншої інформації щодо злочинних формувань, що діють на певній території (об'єктах) і займаються у т.ч. і контрабандою. Прикладом такого напрямку роботи може бути створення інформаційно-пошукової системи «Скорпіон» Головного

управління по боротьбі з організованою злочинністю МВС України [49], що повинна бути впроваджена і для всього блоку правоохоронних [50, с. 469] та органів доходів і зборів. Доцільною є також розробка інформаційної бази з умовною назвою «митний контроль», з'єднання в єдину електронну мережу підрозділів, які виконують свої контрольні функції на кордоні [47, с. 211].

Ми підтримуємо висловлені пропозиції та вважаємо за доцільне створення спеціальної міжвідомчої міжнародної бази даних, основою побудови якої має стати інформація щодо: основних країн, де зосереджено вироблення наркотичних засобів, психотропних речовин та ФЛЗ та які є їх основними експортерами; країн їх транзиту; основних фізичних характеристик переміщуваних предметів; представників злочинних угруповань та юридичних осіб, що були помічені у здійсненні незаконного обігу цих препаратів. Доступ до такої бази даних має бути обмежений, проте цілодобовим та зрозумілим для представників митних та правоохоронних органів більшості країн, тому, як вбачається, має містити зазначену інформацію, викладену різними мовами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Олійник Ю.О. Ініціативи США щодо взаємодії в боротьбі з наркобізнесом у Латинській Америці // Історія. Наукові праці. 2011. Вип. 134. Т. 147. С. 141–143.
2. Приймаченко Д.В. Інформування як форма взаємодії органів доходів і зборів у процесі здійснення митних процедур // Фінансове право. 2014. № 3. С. 25–29.
3. Митний кодекс України, 2012 р. // Офіційний вісник України. 2012. № 32. Ст. 1175.
4. Митний кодекс України, 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. 1992. № 16. Ст. 203 (втр. чин.).
5. Митний кодекс України, 2002 р. // Офіційний вісник України. 2002. № 31. Ст. 1444 (втр. чин.).
6. Інструкція про взаємодію правоохоронних та інших державних органів України у боротьбі із злочинністю, затверджена спільним наказом від 10.08.1994 р. № 4348/138/151/11-2-2870/172/148-407/2-90-442. URL: zakon4.rada.gov.ua (втр. чин.).

7. Інструкція про взаємодію правоохоронних органів у сфері боротьби з організованою злочинністю, затверджена спільним наказом МВС України та СБУ від 10.06.2011 р. № 317/235 // Офіційний вісник України. 2011. № 53. Ст. 2139.
8. Философский энциклопедический словарь / под ред. С.С. Аверинцева и др. – М.: Сов. энциклопедия, 1980. 810 с.
9. Терещенко В. И. Организация и управление: опыт США / В.И. Терещенко. – М.: Экономика, 1965. 48 с.
10. Отдел оперативной поддержки Миссии ЕУВАМ. Информационный бюллетень «Крупные изъятия в мире за февраль 2014 г.».
11. Седов И.П. Некоторые правовые и организационные вопросы взаимодействия следователя и органа дознания как элемента следственной тактики // Проблемы советского государства и права. 1975. С. 53–59.
12. Аркуша Л.І. Проблеми взаємодії та інформаційного забезпечення правоохоронних органів у боротьбі з економічною організованою злочинною діяльністю // Інформаційне забезпечення протидії організованій злочинності: зб. наук. статей. – О.: Фенікс, 2003. С. 109–117.
13. Федчак І.А. Організаційно-тактичні основи оперативного обслуговування об'єктів (галузей) економіки підрозділами ДСБЕЗ МВС України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук, спец. 12.00.09. – К., 2009. 20 с.
14. Карнаухов О.В. Теоретичні основи взаємодії і координації митних та правоохоронних і контролюючих органів у ході виявлення ознак кримінального правопорушення та розслідування у провадженнях про контрабанду // Науковий вісник ДДУВС. 2012. № 4. С. 517–524.
15. Ноздрачев А.Ф. Административная организация таможенного дела. – М.: МЦФЭР, 2005. 480 с.
16. Карнаухов О.В. Основні положення взаємодії правоохоронних і контролюючих органів у ході виявлення і розслідування контрабанди // Право і суспільство. 2009. № 1. С. 114–119.
17. Аркуша Л.І. Там само.
18. Порядок обміну відкритою статистичною та аналітичною інформацією між ДМСУ і Адміністрацією Держприкордонслужби України з питань протидії незаконному переміщенню наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, зброї, боєприпасів та вибухових речовин через державний кордон України, затверджений спільним наказом від 13.12.2010 р. № 1466/958 // Офіційний вісник України. 2011. № 2. Ст. 122.
19. Інструкція про взаємодію посадових осіб митних органів, що здійснюють митні процедури з товарами (вантажами), переміщуваними залізничними вантажними поїздами, і працівників залізниць України, затверджена наказом ДМСУ, Мінтрансв'язку

- України від 18.09.2008 р. № 1019/1143 // Офіційний вісник України. 2008. № 95. Ст. 3151.
20. Інструкція про взаємодію посадових осіб митних органів, що здійснюють митні процедури з багажем і вантажобагажем, переміщуваними в багажних вагонах, і працівників залізниць України, затверджена наказом ДМСУ, Мінтрансзв'язку України від 18.09.2008 р. № 1019/1143 // Офіційний вісник України. 2008. № 95. Ст. 3151.
  21. Долженков О.Ф. Інфраструктура організованої економічної злочинності. – О., 2002. 254 с.
  22. Організаційно-правові основи боротьби з контрабандою: навч. посібн. / за заг. ред. К.В. Антонова. – Дніпропетровськ, АМСУ, 2014. 309 с.
  23. Лисенко І.А. Форми взаємодії слідчих та оперативно-розшукових підрозділів при розслідуванні контрабанди // Проблеми законності : зб. наук. праць. 2005. Вип. 71. С. 161–167.
  24. Науково-практичний коментар до Митного кодексу України: у 3 т. Том 3. – К.: ДННУ Акад. фін. управління. 2012. Т. 3. 422 с.
  25. Потлов І.Ю. Організаційно-тактичні засади розкриття контрабанди промислових товарів в морських портах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. – О., 2008. 23 с.
  26. Ківалов С.В. Всесвітня митна організація: історія та сучасність // Митна справа. 2009. № 4. С. 3–9.
  27. Перепьолкін С.М., Горбонос В.В. Національно-правова регламентація взаємної адміністративної допомоги з митних питань // Вісник АМСУ. Сер. Право. 2011. № 1. С. 91–96.
  28. Калайнов Д.П. Генеза поняття адміністративної діяльності у сфері державної митної справи // Митна справа. 2014. № 4. С. 27–33.
  29. International Convention on mutual administrative assistance for the prevention, investigation and repression of Customs offences (Nairobi Convention), 1977. URL: www.wcoomd.org
  30. Про приєднання України до Конвенції Найробі та додатків I, II, III, V, VI, VII, VIII до неї: Указ Президента України від 23.05.2000 р. № 699/2000 // Офіційний вісник України. 2000. № 21. Ст. 855.
  31. Угода про співробітництво між Урядами держав-учасниць ГУУАМ у сфері боротьби з тероризмом, організованою злочинністю та іншими небезпечними видами злочинів, 2002 // Офіційний вісник України. 2004. № 43. Ст. 2867.
  32. Положення про Міжвідомчу групу України у Віртуальному Центрі ГУАМ по боротьбі з тероризмом, організованою злочинністю, розповсюдженням наркотиків та іншими небезпечними видами злочинів, затверджене Указом Президента України від 18.05.2006 р. № 413/2006 // Офіційний вісник України. 2006. № 21. Ст. 1541.

33. International Convention on Mutual Administrative Assistance in Customs matters (Johannesburg Convention), 2003. URL: www.wcoomd.org
34. Кривоніс М.А. Крок до вдосконалення усталених стандартів взаємодії митних органів держав // Вісник Академії митної служби України. Сер.: Право. 2010. № 2. С. 54–59.
35. Меморандум про взаєморозуміння між Урядом України, Урядом Республіки Молдова та Європейською Комісією щодо місії Європейської Комісії з надання допомоги в питаннях кордону в Україні та Республіці Молдова, 07.10.2005 р. // Офіційний вісник України. 2006. № 16. Ст. 1248.
36. Співробітництво України та ЄС у сфері юстиції, свободи та безпеки. URL: mfa.gov.ua
37. Концепція реалізації державної політики у сфері протидії поширенню наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів на 2011–2015 роки, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2010 р. № 1808-р // Офіційний вісник України. 2010. № 70. Ст. 2533.
38. Interpol. Official site. URL: interpol.int
39. Укрбюро Інтерполу. Відділ взаємодії з Європолом. Офіційний сайт. URL: <https://interpol.mvs.gov.ua/>
40. Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про стратегічне співробітництво, 2009 р. // Офіційний вісник України. 2010. № 96. Ст. 3432.
41. Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським поліцейським офісом про стратегічне співробітництво: Закон України від 05.10.2010 р. // Відомості Верховної Ради України. 2011. № 6. Ст. 48.
42. Маслова А.В., Тихоненко С.В. Международная специальная операция как инструмент борьбы с контрабандой наркотиков // Право и политика. 2002. № 2. С. 29–32.
43. Шевчук В.М. Формирование и использование тактической операции «контролируемая поставка» при расследовании контрабанды наркотиков // Митна справа. 2003. № 4. С. 14–26.
44. Ухаль А.М., Шеремет А.П. Наркоманія суть і боротьба з нею: навч.-довід. посіб. – Ужгород, 2001. 336 с.
45. Кістанова Я.М. Взаємодія з митними службами іноземних країн як запорука протидії контрабанді та митним правопорушенням // Порівняльно-аналітичне право. 2014. № 2. С. 223–225.
46. Косенко В.В., Быков А.В., Мешковский А.П. Фальсифицированные лекарства – глобальная проблема // Вестник Росздравнадзора. 2009. № 3. С. 14–26.

47. Сорока С.О. Вдосконалення протидії контрабанді наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів // Університетські наукові записки. 2008. № 2. С. 208–213.
48. Кириченко Г.В. Пріоритетні напрямки міжвідомчого міжнародного співробітництва щодо запобігання контрабанді наркотичних засобів // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. праць. 2014. Вип. 71. С. 391–395.
49. Положення про інформаційно-пошукову систему «Скорпіон» Головного управління по боротьбі з організованою злочинністю МВС України, затверджене наказом МВС України від 24.09.2012 р. № 825 // Офіційний вісник України. 2012. № 82. Ст. 3309.
50. Хараберюш О.І. Напрямки протидії контрабанді оперативно-розшуковим засобами в сучасних умовах // Науковий вісник ДДУВС. 2013. № 3. С. 466–471.

